

TALENT

door Jaap Moulijn

Met het stereotiepe gemompel van „goeië morgé” stappen de heren negen uur 's morgens hun kantoor binnen, Kees Voreman als jongste het laatst. Ze beginnen dus met elkaar iets goeds toe te wensen, hoewel de wens hier nu niet bepaald vaderlijke neigingen voor de gedachte koestert, aangezien iedere gedachte eraan ontbreekt. Want op dezelfde manier drukt een rotatie-pers een nummer van de krant af.

De gewone manipulaties volgen: stofdoek over het bovenvlak van het bureau halen, op de kalender het cijfer van de vorige datum doorstrepen met rood potlood, punten slijpen en het werk klaar leggen. En dan „loopt het saakie weer”, om met Duiner, de zeer gewichtige nummer twee van deze zeer voorname afdeling Personeel van de uiterst florissante zeepfabriek „Odora” te spreken.

„Ja ja, het saakie loopt — en daar zit ik weer!” denkt Kees zuchtend. Het is wel jammer, maar Kees

vindt het, alle gewichtigheid ten spijt (of misschien mede òm de gewichtigheid juist) niet prettig op kantoor. Een jongste bediende die zich zonder goede kruiwagen opwerkt tot chef met een behoorlijk salaris, dat is in de tegenwoordige tijd bijna een utopie! Dat heeft Kees nu, na een jaar, al wel in de gaten. Hij zit hier op deze afdeling Personeel hopeloos vast, als hij niet op een andere manier dan door alleen maar goed zijn best te doen, vooruit wil trachten te komen.

Een enthousiaste oom, een gepensionneerd majoor, heeft hem deze baan bezorgd. Oom was zeer met zichzelf ingenomen, toen hij voor Kees geslaagd was en zei met zijn forse militaire stem: „Ziezo, jongeman, ik heb nu de deur voor je geopend, de weg ligt op je te wachten! De zaak is in kannen en kruiken, thans is het woord aan jou! Doe je best en houd onze familienaam hoog! Pak aan, laat zien dat je een kerel bent, zet je

tanden op elkaar en bijt je er door!”

En zo is Kees hier dus terecht gekomen. Hij kreeg een behoorlijke opvoeding: het einddiploma gymnasium heeft hij tenminste in zijn zak. Maar wat helpt dat? Een jaar lang zit hij al achter ditzelfde bureau en alles draait nog precies zo door als de allereerste dag.

Kees voelt, dat dit werk hem niet ligt. Vroeger had hij het vaste, door zijn ouders ook gesteunde plan, door te gaan voor tekenen. Geld was aanvankelijk geen bezwaar, maar toen de malaise kwam en zijn vader alles verloor, kon er van verdere studie geen sprake meer zijn. Na het gymnasium moest er dus naar een baantje uitgekeken worden.

Een jaar geleden begon hij hier op een inkomen van f 25.— per maand. Reeds een paar maanden later deelde hij in de 5% salarisverlaging van het personeel, zodat er nog f 23.50 overbleef. Ter aanmoediging kreeg hij er in Januari weer f 0.50 bij, zodat Kees thans f 24.— maandelijks toucheert. Gedurende de warme maanden, toen het water behoorlijk op temperatuur was en het percentage van het zich wassende deel der mensheid belangrijk hoger werd, steeg natuurlijk ook het zeepverbruik aanmerkelijk. Als gevolg daarvan werd het druk op de fabriek en moest er 's avonds worden overgewerkt, ook door de afdeling Personeel. Toen maakte Kees f 27.— per maand! En voelde zich tóch nog niet voldaan, de ondankbare!

Kees zucht en begint zijn werk van kaarten invullen: van Haasteren, bankwerker, afdeling Reparatie, dd. 30-8-36 zoveel uur dit gedaan

en zoveel uur dat gedaan ad zoveel per uur, is zoveel. Ja, voor zulk werk moet je machinaal aangelegde mensen hebben, doch Kees valt helemaal niet onder die rubriek. Hij heeft een artistieke aard en hóórt niet op een kantoor. Oom de majoor, Kees' chef Metwijnen en Duiner zouden brullen van het lachen, als hun zou worden meegedeeld dat Kees een talent bezat. Die sufferd, die slome, dromerige knaap een talent! Wat een onzin! Laat-ie liever aanpakken! Wat heeft de maatschappij aan zulk soort nietsnutten! Metwijnen en Duiner zouden terecht opmerken: „Hij kan nog geen kaart behoorlijk zonder fouten invullen!“ „Hoe zal ik ooit zelf mijn brood kunnen verdienen?“ vraagt Kees zich voor de zoveelste maal af. Hij is er wanhopig onder.

De chef, Metwijnen, zegt tegen Duiner: „Ik ben even naar de heer Wassing“ en loopt meteen de deur uit.

Met deze woorden wipt hij de verantwoording voor de hoogst gewichtige afdeling Personeel tijdelijk over van zijn eigen schouders op die van Duiner. Duiners gezicht verandert daardoor niets: hij is de man, die overal voor te gebruiken is, die weet, bij alle mogelijke voorkomende gevallen op personeelgebied, wat hem te doen staat. De verantwoording drukt hem dan ook in geen enkel opzicht. Duiner is wél iemand, die vooruit komt in de zeepbranche. Op alle denkbare manieren maakt hij zich tegenover zijn superieuren verdienstelijk.

Een van de mindere goden der afdeling, een lachgodje, heeft eens een conduite van Duiner in elkaar gedraaid, waarin te lezen stond: „Lacht als de chef lacht, heeft het koud als de chef het koud heeft, heeft het druk als de chef het druk heeft: geschikt plaatsvervanger, komt voor promotie in aanmerking.“

Het is alles vlagvertoon. Vraag niet welke lading door die vlag gedekt wordt, want het antwoord zou moeten luiden: „bijna geen!“ Want Duiner mag dan al niet dom zijn, toch is hij een zeer onont-

wikkeld iemand, die zich alleen maar geweldig voelt. Metwijnen heeft hij volkomen ingepalmd, die vindt hem geweldig en brengt dit natuurlijk ook wel ter kennis van de hogere zeep-autoriteiten. Dáár moet Duiner hem hebben.

Duiner is Metwijnens vertrouwensman. Alleen met hem bespreekt hij alle grote dingen van de afdeling Personeel. Met Duiner „zet hij alles op“, zoals de term luidt. Welke kansen op promotie zijn er onder deze omstandigheden voor een type als Kees? Geen enkele waarschijnlijk, er wordt nauwelijks aan hem gedacht.

Maar nee, dát is onjuist, er wordt wél aan hem gedacht! Door Duiner in hoogst eigen persoon nog wel.

De huistelefoon op Metwijnens bureau bromt. Metwijnens en Duiners bureaux staan tegen elkaar aan, schuin in een hoek van het lokaal en apart, zodat je zien kunt: daar zetelt de leiding van de afdeling.

Duiner pakt de hoorn en zegt, onnodig hard: „Ja Personeel.“

Zijn toon is neutraal, want hij weet nog niet wié er opbelt.

Het blijkt Metwijnen te zijn. Het schijnt dat Metwijnen vraagt: „Met wie?“ want het antwoord is: „Hier met Duiner meneer Metwijnen... ja meneer... ja linkerbovenla, ja dat weet ik meneer... komt direct in orde meneer!“

Kees legt zijn pen vast neer, hij zal iets administratiefs naar Metwijnen moeten brengen, op het privé-kantoor van Wassing. Want als altijd heeft Metwijnen natuurlijk weer gezegd: „Láát eens even dit of dat bij me brengen.“ Overbekend verschijnsel!

Daar is de geliefde bevelstem al: „Voreman, dit even aan meneer Metwijnen geven, bij meneer Wassing op de kamer.“

„Ja meneer,“ zegt Kees gedwee en verdwijnt. Hij gaat een gang door, een trap op en klopt aan een deur, waarop een naam-bordje prijkt met: H. K. Wassing. Hij klopt en stapt binnen.

„Morge, meneer Wassing,“ zegt Kees, doch krijgt geen antwoord, want Wassing „ziet“ jongste bediendes niet (behalve als ze iets

verkeerd doen). Metwijnen komt Kees, onderwijl doorpratend, halverwege de kamer tegemoet en pakt zonder een woord van dank het gebrachte aan, waarna Kees verdwijnt.

Hij kán dit soort behandeling maar niet verkroppen! Al een jaar lang doet hij zo dienst als loopjongen, maar voelt er zich nog steeds doodongelukkig bij. En hij went er nooit aan, zo absoluut als quantité négligeable te worden behandeld.

„Gelukkig dat mijn meisje me zo niet zien kan!“ overpeinst hij dan met wat valse schaamte, op de terugweg naar zijn afdeling. Ja, Kees heeft ook een meisje, van welk feit Oom nog onkundig is. Dus heeft Kees ook trouwplannen. Als hij zo doorgaat op het fabriekskantoor, zal het wel altijd bij plannen blijven. Zijn pensioen zal dan juist voldoende zijn om éénmaal per week een bos uien en een stuk of zes bananen in te slaan. En dan behoort Kees nog bij de gelukkigen die werk hebben...!

„Begrijpen die anderen nu van dit alles niets?“ vraagt Kees zich vaak af. „Voelen ze niet wat de jongeren moeten ontberen, alleen omdat die het ongeluk hebben gehad na het jaar 1910 ter wereld te zijn gekomen?“

Het is zo troosteloos, dit alles, zo uitzichtloos!

„Geef rekenschap van uw rentmeesterschap!“ flitst het dan plotseling door zijn brein. Telkens en telkens weer, juist op dergelijke ogenblikken, als hij zich mismoedig en down voelt, komt deze opdracht in zijn hoofd op. Hij hoort in gedachten zijn vaders stem die woorden na tafel uit de bijbel voorlezen. Dat gebeurt ieder jaar op 18 November, want zijn vader volgt een dagboek.

„Hoe komt het toch, dat die zin me aldoor weer te binnen schiet?“ denkt Kees. „Zo prekerig ben ik toch niet van aard, maar die woorden brengen me altijd in een beter humeur.“

Hij bewaart een geheim, dat hij alleen aan zijn ouders en zijn meisje verteld heeft: hij be-

schouwt zijn tekentalent als zijn, speciaal hem opgedragen rentmeesterschap. Daarom studeert hij geen boekhouden of iets anders, maar besteedt een groot deel van zijn avonden met tekenen en tekenstudie. En dat is geen straf voor hem, dat valt hem niet moeilijk. Integendeel: hij geniet van de uren, zo doorgebracht. Het is niet eenvoudig, deze zelfstudie, maar het brengt iemand met een werkelijk talent als Kees heeft, tóch verder. Dit is de stimulans van zijn leven: niet in zijn werktijd, maar in zijn vrije uren geeft hij rekenschap van zijn rentmeesterschap, ook al noemt Oom het nutteloos gepruts dat geen zin heeft, tijdverknoeierij!

Een week geleden vond Kees 's morgens in de bus een nummer van het maandblad „Indrukken van stad en land“, dat weer een tekening van zijn hand had opgenomen, nu al voor de tiende keer. Twee dagen later volgde als gewoonlijk een cheque voor een klein bedrag aan honorarium. Dat zijn van die lichtpuntjes, die Kees in stilte nog hoop geven. Maar in de tredmolen van het kantoorleven, onder de druk van Metwijnen en Duiner, vervaagt zijn vreugde altijd gauw. Alleen die woorden over het rentmeesterschap doen haar toch telkens weer opleven.

Traag kruipen de tergend langzame wijzers der kantoor klok langs hun cijfers. Kees kijkt er zo weinig mogelijk naar.

Metwijnen is vrij lang weggebleven, maar troont nu toch alweer een uurtje aan het hoofd der afdeling.

„Rrrrrrrrr!“ rinkelt de gemeentetelefoon naast hem telkens. Dan weer broemt de huistelefoon. Metwijnen en Duiner vertelefoneren hun halve kantoorleven. Gesprekken met Arbeidsbeurs, Maatschappelijke Steun, Raad van Arbeid, sollicitanten, besprekingen met andere afdelingen over allerlei dingen, het grote personeel der fabriek betreffende; het gaat de hele dag door. Particuliere gesprekken zijn natuurlijk slechts bij hoge uitzondering en

„Ja moeder,“ zegt hij, „wat is er?“

in geval van dringende noodzaak toegestaan.

Om elf uur wordt er voor Kees opgebeld. Metwijnens stem klinkt bars over de afdeling: „Voreman, telefoon!“ Alsof Kees iets misdaan had. Maar dat is slechts pose van Metwijnen, hij meent het niet eens zo heel erg. Er ligt in die toon alleen opgesloten: „Denk erom, dit mag eigenlijk niet!“

Kees schrikt. Zou er thuis iets niet in orde zijn met Vader of Moeder of met zijn meisje? Met kloppend hart loopt hij naar Metwijnens bureau en pakt de hoorn.

„Hallo,“ zegt hij, iets wegslikkend. Het is zijn moeder, haar stem vraagt: „Ben jij daar Kees?“

„Ja Moeder,“ zegt hij, „wat is er?“ Wat klinkt dat „Moeder“ hier vreemd, in deze omgeving, dat valt hem nog half bewust op.

„Zeg jongen, hoor eens even. Er is zo juist een brief voor je gebracht door een bestelauto van „De nieuwe tijd“. Er staat misschien iets belangrijks in. Ik heb hem hier bij me, zal ik hem openmaken en lezen voor je of wil je wachten tot vanavond?“

Kees weet niet hoe hij het heeft. Een brief van „De nieuwe tijd“, een van de grootste en beste dagbladen van het hele land?! Wat zou dat zijn?

„Ja, leest u hem maar gauw,“

zegt hij nerveus. „Ik wacht wel even.“

Een lange minuut vol spanning volgt.

Dan weer Moeders stem, ook wat nerveus, maar met iets van blijdschap erin:

„Luister, ik zal je voorlezen Kees: — Naar aanleiding van uw tekening in het Septemhernummer van „Indrukken van stad en land“ zou ik gaarne Woensdag te 15 uur een onderhoud met u willen hebben te mijnen burele. Indien u verhinderd bent te komen, verzoek ik u beleefd mij dit te doen weten. Hoogachtend, Welder, Hoofdredacteur. — Kees, jongen, wat zou dat betekenen?“

„k Weet niet Moeder, maar daar praten we vanavond wel verder over, ik dank u wel hoor... Ja, daag, tot straks!“ zegt Kees, die een kleur van opwinding heeft gekregen.

Als verdwaasd gaat hij terug naar zijn plaats. Dat kan maar één ding betekenen! Maar hij durft het zich niet te realiseren, hij is bang het zelfs in gedachten onder woorden te brengen.

Hoe Kees de dag doorkomt weet hij niet. Hij vraagt Metwijnen wgens dringende redenen voor de volgende middag een paar uur vrij en krijgt dit gelukkig gedaan. Duiner komt een beetje tegen hem

snauwen over een fout van 2 cent op een kaart, welke fout hij, Duiner, natuurlijk dadelijk ontdekt heeft. Die Voreman is pas een jaar op kantoor en weet er „dus“ nog niets van, naar Duiners opvattingen.

Dit keer gaat het echter volkomen langs Kees heen, hoewel het hem anders altijd diep grieft door de toon, die Duiner weet aan te slaan.

Maar eindelijk is het half zes en gaat hij naar huis. Daar zitten ze met z'n drieën in spanning: Vader, Moeder en hij. Kees' vijftienjarige zuster babbelt aan tafel vrolijk over haar school. Kees mag over het algemeen graag naar haar luisteren, maar nu irriteert ze hem. Het zusje trekt na het eten met haar huiswerk naar boven. Kees gaat zijn meisje, Greta, halen en dan kunnen ze met zijn vieren rustig over de brief praten. Maar wat is er eigenlijk over te praten? „Het enige wat er te doen valt is afwachten,“ zegt Vader, „maar ik heb toch hoop op eindelijk weer eens iets goeds.“

Van slapen komt die nacht maar weinig, Kees is te gespannen. Hij is al om zes uur op de volgende dag.

Dan zit hij weer op kantoor en de morgen kruipt om, zo langzaam als geen zijner voorgangers. Eindelijk is het half drie en met een gevoel van opluchting staat Kees op, zegt tegen Metwijnen: „Dus dan mag ik nu wel even gaan meneer?“ en verdwijnt na een toestemmend knikje.

Wit van spanning loopt hij over straat naar het bureau van de krant. Hij gaat een grote draaideur door en een autoritaire portier vraagt: „En jongmens, waarvoor komt u?“

Benepen zegt Kees: „Ik moet om drie uur bij meneer Welder komen.“

Een piccolo brengt hem op order van de autoritaire naar een wachtkamertje, waar een kwartier van laatste kwelling volgt.

Dan komt de piccolo en zegt: „Wilt u mij maar even volgen meneer.“

Kees wordt naar een deur geleid, die de piccolo voor hem opent:

het grote moment is daar!

Hij treedt een indrukwekkende kamer binnen, waarin een eenvoudige, niet meer jonge man met een prettig gezicht, achter zijn bureau zit. Kees voelt zijn nervositeit ineens verdwijnen; hoe dat komt kan hij zich niet verklaren. Hij buigt en zegt met vastere stem dan waarover hij gehoopt had te kunnen beschikken: „Meneer Welder.“

„O, u bent dus de heer Voreman, gaat u zitten,“ zegt Welder.

Dan gaat hij verder: „Dus u hebt die tekening geleverd voor „Indrukken van stad en land?“

„Ja meneer Welder.“

„Kijk eens Voreman, ik heb mij met dit blad in verbinding gesteld en al uw werk in vroegere afleveringen ter inzage gekregen. Ik heb dat werk laten becritiseren door lui van gezag op hun gebied en die zijn eenparig van oordeel, dat het zeer bijzondere kwaliteiten bezit, zoals ik zelf al dacht. U weet misschien wel, dat Wout Lamers naar Amerika gaat? Ja? Juist. En nu kunt u, als u ervoor voelt, hier in zijn plaats komen als tekenaar, natuurlijk eerst een tijd op proef. Om te beginnen tegen f 150.— per maand; als die proeftijd om is zullen we verder zien. Denk er maar eens over na en bel me zo gauw mogelijk op om te vertellen of u het accepteert. Dan praten we wel verder.“ Twee minuten na zijn binnenkomen staat Kees alweer buiten de deur, maar als een geheel ander mens.

Kees holt rechtstreeks van de krant naar zijn ouderlijk huis en dat van zijn meisje en ontsteekt er vreugdevuren. Dan gaat hij terug naar de zeep en weet het zó aan te leggen, dat ze op kantoor nog niets merken.

Het wordt 's avonds thuis scheepsraad, waarbij ook Greta's ouders en Oom aanwezig zijn. De zaak is natuurlijk gauw beslist. Ooms gezicht ziet er, op het horen van zóveel nieuws (want hij wordt tevens gewaar, dat Kees zich al een levensgezellin heeft uitverkozen) uit als een sterk gedaald Engels pond. Hij weet niet, wat hij nu nog aan levenswijsheid moet

lanceren. 't Liefst zou hij adviseren niet op een dergelijk aanbod in te gaan, maar dat durft hij toch niet, wat voor hem pleit. Dit is een van de weinige keren in zijn leven, dat Oom eens niet het hoogste woord heeft.

Vier en twintig uur later zit hij echter tegen oud-collega's al op te hakken over zijn kranigen neef, maar dat blijft onder ons! Kees' volgende triumph smaakt hij op kantoor Donderdags. Toevallig wil Duiner hem weer eens goed laten voelen, hoe weinig hij na een jaar kantoorpraktijk eigenlijk nog maar weet. Duiner wenkt Kees eigenwijs naar zich toe en zo gauw hij hem naast zich ziet staan, begint hij: „Dit is nu toch weer helemaal mis, hetgeen wat je hier gedaan hebt Voreman, want.....“ als Kees hem in de rede valt met: „Och meneer Duiner, 't kan me niet veel meer schelen, eerlijk gezegd.“

Duiner zit gewoon stomgeslagen over zóveel brutaliteit van die aap, maar voor hij gelegenheid krijgt om hierop naar behoren in te gaan, staat Kees al naast Metwijnen, die woedend heeft opgekoken en zegt: „Meneer, ik vraag met ingang van 1 December ontslag, want ik kan een betrekking krijgen als tekenaar bij „De nieuwe tijd“ in de plaats van Wout Lamers.“

Ziezo, dát slaat in: deze onschuldige kleine wraakneming gunt Kees zichzelf van harte.

Hij geniet in stilte van de bête gezichten. Trouwens, de hele afdeling geniet mee.

Evenals Oom, weten ook de beide leiders van Personeel niet goed wat ze zeggen zullen.

Maar dan tonen ze zich, zij het misschien wat gedwongen, toch oprechter blij voor hem dan Kees gedacht had. En dat doet hem werkelijk nóg meer genoegen dan zijn wraak van daareven.

Kees' geval behoort natuurlijk tot de grote uitzonderingen. Er zijn er duizenden en duizenden, die niet zulk een schone gave medegekregen hebben. Maar zou niet menigeen zijn eigen rentmeesterschap voorbijzien in het leven?

